

## **FiComin lausunto valtion talousarviosta vuodelle 2025**

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

### **FiComin keskeiset viestit**

- **Laajakaistarakentaminen käy vilkkaana, laajakaistatuen suhteen on syytä varovaisuuteen.**
- **Junakuuluvuudessa perusasiat ensin kuntoon, valtion tukea rata-alueiden verkkokapasiteettiin toivottavasti myöhemmin.**
- **Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin viestintäsektoria koskevan organisaation rahoitusmalli on uudistettava siten, että rahoitus tulee kokonaan valtion budjetista.**
- **Sijaintitietopalvelu ei ollut peruste tietoyhteiskuntamaksun korotukselle vuonna 2023, ei vuonna 2024 – eikä se ole sitä vuonna 2025**
- **Valtion panostukset kyberturvallisuuteen on varmistettava.**
- **TKI-rahoitus on talouskasvun perusta. Kotimarkkinayritykset saatava mukaan, mutta vientivelvoite on raskas.**
- **Tilastokeskus karsii tilastotuotantoaan järkevästi.**

### **Laajakaistarakentaminen käy vilkkaana, laajakaistatuen suhteen on syytä varovaisuuteen**

Viestintäpoliittisten ratkaisujen on edistettävä markkinaehtoista kysyntää, ja viestintäpolitiikan lähtökohdaksi on otettava käyttäjien todelliset tarpeet ilman kategorisia nopeus- ja symmetrisyystavotteita.

Laajakaistaverkkojen rakentamisessa on teknologianeutraalisuuden ja kysyntävetoisuuden oltava perusta, jolla turvataan myös investointien kustannustehokkuus. Palvelujen käyttäjille tärkeintä on niiden saatavuus ja toimivuus, ei se, millä tekniikalla palvelut on toteutettu.

Hallitusohjelman mukaisesti LVM on tehnyt seikkaperäisen arvioinnin laajakaistatuen vaikutuksista markkinoihin ja kilpailuun. Erityisen hieno asia on, etteivät jaetut valtion tuet ole sekoittaneet markkinaehtoista kiinteän verkon toimintaa, ja tukialueilla mobiiliverkko-operaattorit ovat parantaneet omia yhteyksiään. Kilpailu on kirittänyt tässäkin.

Tällä hetkellä laajakaistaverkkojen rakentaminen on vilkasta, ja seuraavien parin vuoden aikana rakennettaneen ennätysmäärä kiinteää laajakaistaa. Pidättäytyminen lisätuesta on järkevää.

### **Junakuuluvuudessa perusasiat ensin kuntoon, valtion tukea toivottavasti myöhemmin**

Juna on mobiiliverkon kannalta yksi haastavimmista ympäristöistä. Junan metallirakenne eristää ulkopuoliset radiosignaalit, kuten matkustajien matkapuhelimien yhteyden tukiasemiin. Signaali pääsee junaan sisälle käytännössä vain ikkunoiden ja ovien kautta.

Junavaunujen teknologian päivittäminen nykyaikaan on ensisijainen keino ratkaista niiden kuuluvuusongelma Suomessa. VR on parhaillaan uusimassa kaukoliikenteen junien wlan-verkkoa, ja uusi wifi tulee parantamaan asiakkaan verkkoyhteyden nopeuden VR:n mukaan noin viisinkertaiseksi. Myös junavaunujen ikkunat olisi uuden tekniikan avulla mahdollista saada läpäisemään mobiiliverkon signaaleja entistä paremmin.

Operaattorit investoivat matkaviestinverkkoihin valtakunnallisesti reilut 250 miljoonaa euroa joka vuosi. Traficomın seurannan mukaan käytännöllisesti katsoen kaikkialla on laadukkaat viestintäyhteydet, ja operaattoreiden toimilupaehtojen mukaisesti 4G-verkko kattaa Suomen rautatiet. Selvää kuitenkin on, että vaikka mobiiliverkko peittää kattavasti rauta- ja maantiet, yleensä metsän keskellä verkon kapasiteettia on vähemmän kuin taajamissa. Verkkojen kapasiteetille syntyy haasteita, kun lujaa kulkeva juna tuo paljon matkustajia hetkellisesti yhden tukiaseman alueelle.

Junakuuluvuuden ja junamatkustajien palveluiden parantaminen vaatii laajaa yhteistyötä. Teleyritykset ovat yhdessä VR:n kanssa selvittäneet keskeisiltä rataosuuksilta kohtia, jotka edellyttäisivät mobiiliverkon vahventamista. Selvitysten mukaan mitatuille rataosuuksille tarvittaisiin noin sata uutta mastoa tukiasemineen sekä mastoille sijoittamis- ja rakentamisluvut.

Mahdolliset uudet tukiasemat hyödyttäisivät pääasiassa vain junamatkustajia; niiden asukaspeittovaikutus olisi marginaalinen. Operaattorit eivät voi kehittää palvelujaan pelkästään yhden toimijan näkökulmasta.

Junien laajakaistayhteyksien parantaminen tulee nostaa hankkeeksi, jonka kehittämiseen myös valtio osallistuu.

Valtio päätti edellisen hallituksen aikana noin viiden miljoonan euron valtiontuesta. Liikenne- ja viestintäministeriö on poistanut tuen valtion talousarviosta vuodelle 2025. Sen kohdentaminen rata-alueiden verkkokapasiteetin lisäämiseen olisi tarpeellista ja perusteltua, sillä asumattomille alueille ei ole kannattavaa rakentaa verkkoja markkinaehtoisesti.

Junamatkustajien nettiyhteyksien parantaminen vaatii junien wifin päivittämistä sekä toistimien korvaamista antenni-ikkunoilla. Tekniikan päivitysten jälkeen on tehtävä tarkentavat mittaukset eri rataosuuksilla ja pohdittava uudelleen valtion tukea mahdollisten katvealueiden tukiasemien ja niiden tarvitsemien mastojen lisäämiseksi.

## **Teletoininnan viranomaisvalvonnan rahoitus valtion budjettiin**

Traficomın telealaa koskeva toiminta rahoitetaan tietoyhteiskuntamaksulla, jota kerätään vuonna 2025 yhteensä 4,4 miljoonaa euroa. On hyvä muistaa, että rahoitukseen osallistuu vain muutama teleyritys, vaikka teletoinnailmoituksen tehneitä yrityksiä on yhteensä yli 300.

Teleyrityksiltä kerätään veroluonteisen tietoyhteiskuntamaksun lisäksi lakiin perustuvia toimilupamaksuja radiotaajuuksista, joihin yritykset ovat huutokaupalla lunastaneet toimiluvan. Valtakunnalliset teleyritykset maksavat vuosittain taajuuksiin perustuvia hallinnollisia ja markkinaehtoisia taajuusmaksuja 3,4 miljoonaa euroa. Kolmesta viimeisimmästä taajuushuutokaupasta valtio tuloutti itselleen noin 165 miljoonaa euroa. Lisäksi teleyritykset maksavat tuloveroja reilut 350 miljoonaa euroa, ympäristöveroja yli 30 miljoonaa euroa, taajuusmaksuja 8 miljoonaa euroa, tv- ja radiotoiminnan valvontamaksua lähes 900 000 euroa ja myös sähköisen tunnistamisen varmennemaksua. Yhteensä ICT-alan yritykset maksavat veroja ja veroluonteisia maksuja vuosittain yli 400 miljoonaa euroa.

Menestys digitaalisessa kehityksessä on Suomen keskeinen kilpailutekijä. Puhtaan siirtymän toteuttaminen, kiertotalous ja alueellinen elinvoimaisuus tarvitsevat vahvan tietoliikenneinfran, jolle digitalisoitua yhteiskunta rakentuu. Kehitys vaatii jatkuvasti merkittäviä investointeja; teleyritykset rakentavat sekä kiinteää että mobiilia laajakaistaa maahamme vuosittain noin puolella miljardilla eurolla. Suomi onkin tällä hetkellä yksi 5G-verkon edelläkävijöistä. Suomessa viestintäverkot ovat rakentuneet pääasiassa markkinaehtoisesti erittäin kilpaillulla markkinalla.

Investointeja, joita moderni yhteiskunta menestyäkseen tarvitsee, ei pidä hidastaa verottamalla. FiComin näkemyksen mukaan tietoyhteiskuntamaksusta on luovuttava ja Traficomin viestintäsektoria koskevan organisaation rahoitusmalli on uudistettava siten, että rahoitus tulee kokonaan valtion budjetista.

### **Sijaintitietopalvelu ei ollut peruste tietoyhteiskuntamaksun korotukselle vuonna 2023, ei vuonna 2024 – eikä se ole sitä vuonna 2025**

Talousarvion mukaisesti veroluonteisena maksuna kerättävää tietoyhteiskuntamaksua korotettiin jo vuonna 2023. Korotus johtui Liikenne- ja viestintävirastolle Sijaintitietopalvelusta aiheutuvista vuosittaisista toiminta- ja ylläpitokustannuksista. Sijaintitietopalvelun kehittämiskustannukset oli määrä rahoittaa Traficomin rahoituksella.

Sijaintitietopalvelun käyttöönotto on viivästynyt merkittävästi. Tämänhetkisen tiedon mukaan käyttöönotto tapahtuisi vasta 03/25. Tästä huolimatta kerätään korotettua tietoyhteiskuntamaksua täysimääräisenä jo kolmatta vuotta peräkkäin ilman lainmukaista perustetta. Lisäksi kerättyä korotettua tietoyhteiskuntamaksua on käytetty Traficomissa laaja-alaisesti viraston tietojärjestelmien kehittämiseen, vastoin korotuksen tarkoitusta.

Traficomista saadun tiedon mukaan ”Sijaintitietopalvelun kehitystyötä koskevat kokonaiskustannukset 3.4.2024 mennessä olivat yhteensä 5 376 581,57 euroa. Kokonaiskustannukset sisältävät myös merkittävältä osin kustannuksia sellaisista töistä, jotka ovat kohdistuneet laaja-alaisemmin viraston tietojärjestelmäympäristön ja viraston ICT-osaamisen kehittämiseen. Töiden seurauksena syntyvät tuotokset hyödyttävät Sijaintitietopalvelun lisäksi laaja-alaisesti virastoa ja viraston muiden tietojärjestelmien kehittämistä.”

Tietopalveluiden kustannukset on jaettu tasaosuuksin Liikenne- ja viestintäviraston, Energiaviraston ja Väyläviraston kesken. Kolme suurinta teleyritystä maksaa kuitenkin lähes kokonaan Liikenne- ja viestintävirastolle jyvitetyn osuuden tietoyhteiskuntamaksun kautta. Maksujen kohdentuminen ei ole tasapuolista siitäkään syystä, että kustannuksiin eivät osallistu kaikki infranomistajat, kuten kunnat ja kaupungit, eivätkä vesilaitokset.

Tietojen toimittaminen tietopalveluihin on infran omistajille pakollista. Tietopalvelut ovat osa Liikenne- ja viestintäviraston julkista tehtävää, joten niiden kustannukset tulee jatkossa kustantaa valtion varoista. Kahden eri tietopalvelun vuosittaiset toiminta- ja ylläpitokulut olisivat Traficomin mukaan lähes 2 miljoonaa euroa. Kahta eri tietopalvelua ei voi pitää tehokkaana ja tarkoituksenomaisena. Tietopalvelut tulee jatkossa yhdistää.

Liikenne- ja viestintäviraston tietopalvelut ovat infranomistajille pakollista ja velvoittavaa sääntelyä. Niiden ylläpito on virastolle julkinen hallintotehtävä, joka hyödyntää kaikkia infranomistajia sekä mm. kaivajia ja suunnittelijoita. Näillä perusteilla tietopalvelut tulee jatkossa kustantaa valtion varoista.

Hallitusohjelmassa on myös kirjaus, jonka mukaan ”kriittisen infrastruktuurin tietojen avoin jakaminen arvioidaan uudelleen huomioiden kansallinen turvallisuus.” Toimialan näkemyksen mukaan

Sijaintitietopalvelun osalta olisi myös tehtävä ohjelman mukainen uudelleenarviointi ja muutettava Suomen valitsevaa toteutusmallia kyberturvallisemmaksi esimerkiksi Ruotsin tulkinnan ja mallin mukaisesti.

### **Valtion panostukset kyberturvallisuuteen varmistettava**

Yritykset omistavat merkittävän osan Suomen kriittisestä infrastruktuurista ja vastaavat sen kyberturvallisuuden varmistamisesta. Kyberturvallisuusstrategiassa esitetyn varovaisen arvion mukaan elinkeinoelämän panostukset kyberturvallisuuteen ovat vähintään kymmenkertaisia verrattuna valtionhallinnon osoittamaan rahoitukseen

On hyvä, että kyberturvallisuuteen kohdennetaan myös valtion lisärahoitusta. Hyökkäyspinnan kartoituspalvelun (Hyöky) ja kevennetyn kyberuhkien havainnointi- ja varoituspalvelu Havaron tuottamiseen hallitus esittää kahden miljoonan euron rahoitusta.

Hyöky-palvelu auttaa kuntia ja muita julkisen hallinnon organisaatioita suojautumaan hyökkäyksiltä tietoverkoissa. Havaro-palvelu havainnoi suomalaisiin yrityksiin kohdistuvia vakavia tietoturva-uhkia ja varoittaa niistä. Palveluista saatavaa tietoa hyödynnetään kyberturvallisuuden kansallisen tilannekuvan tuottamisessa.

Kyberturvallisuustoimissa tunnistetaan, ehkäistään ja varaudutaan sähköisten ja verkotettujen järjestelmien häiriöiden vaikutuksiin yhteiskunnan kriittisiin toimintoihin. Kyberturvallisuuteen panostaminen kohdennetuilla resursseilla on välttämätöntä tietoturvallisuuden, jatkuvuuden hallinnan ja yhteiskunnan kriisivarautumisen kehittämistä.

Hallitus on ohjelmansa mukaisesti uudistamassa kansallisen kyberturvallisuusstrategian. Pelkällä strategialla ei ole arvoa, ellei sen toimeenpanoon löydy riittävää resursointia. Toivottavasti tarvittava rahoitus saadaan viivästyksellä tulevan vuoden lisätalousarvioiden yhteydessä.

Liikenne- ja viestintäviraston yhteydessä toimiva Kyberturvallisuuskeskus tekee arvokasta työtä kiinteässä yhteistyössä yritysten kanssa. Suomessa viranomaisten ja yritysmaailman luottamuksellinen suhde on keskeistä, sillä maamme kyberturvallisuuden takaavat yritykset. KTK:n tehtävistä valtaosa on lakisääteisiä, nimenomaan televiestinnän sääntelyyn liittyviä. Vaikka toimenkuvaa on viime vuosina laajennettu, selkeä KTK:n ydintehtävä on edelleen teletoimialan ja teleoperaattoreiden kanssa tehtävä yhteistyö.

Kyberturvallisuusverkoston toimintaedellytykset on jatkossakin varmistettava, jotta verkoston tavoitteellista toimintaa voidaan kehittää yhteistyössä julkisen sektorin ja elinkeinoelämän kesken. Tehtävien kasvaessa on tärkeää huomioida kasvava resurssitarve myös Kyberturvallisuuskeskuksessa.

### **TKI-rahoitusta myös kotimarkkinayrityksille, ei liian raskaita vientivaateita**

Hallitus tukee talous- ja tuottavuuskasvun edellytyksiä myös edistämällä markkinoiden kilpailullisuutta, nostamalla osaamistasoa sekä kasvattamalla kansantalouden T&K-investointeja.

Hallitus on sitoutunut kansalliseen tavoitteeseen nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot (T&K) neljään prosenttiin bruttokansantuotteeseen suhteutettuna vuoteen 2030 mennessä. Valtion T&K-rahoitus nousee voimassa olevan T&K-rahoituslain mukaisesti 1,2 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä sillä edellytyksellä, että yksityisen sektorin panostukset kasvavat 2,8 prosenttiin. Rahoituslain mukainen lisäys vuonna 2025 on 280 miljoonaa euroa vuoteen 2024 verrattuna.

Valtion investoinnit T&K-toimintaan kohdennetaan T&K-rahoituslain asettamien tavoitteiden sekä T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman mukaisesti. Business Finlandin T&K-rahoituksen valtuutta nostetaan 94 miljoonalla eurolla, ja rahoitusta kohdennetaan erityisesti yritysten T&K-toiminnan tukemiseen sekä yritysten ja tutkijoiden yhteistyöhön. Uutena avauksena kohdennetaan yhdeksän miljoonaa euroa Business Finlandin myöntövaltuutta luovien alojen tutkimus- ja kehitystoiminnan tukemiseen. Hallitus käynnistää myös luovien alojen kasvustrategian valmistelun hallitusohjelman mukaisesti.

Teleala ei ole ollut erityisen aktiivinen EU:n rahoitusinstrumenttien ja TKI-rahoituksen käyttäjä. Ala toimii erittäin kilpaillulla markkinalla ja uskoo ennen kaikkea yhteiskunnan rooliin kilpailun mahdollistajana, ei niinkään voittajien valitsijana esimerkiksi teknologisten ratkaisujen osalta. Kotimarkkinoilla toimivien yritysten T&K-toimintaa tehdään kysyntävetoisesti ja liiketoimintaa kasvattaen. Sisämarkkinoilla toki jokainen uusi digitaalinen palvelu on myös mahdollisuus viennille. Kasvuhakuiset ja kehittyvät yritykset tarvitsevat myös vahvaa kotimarkkinaa kyetäkseen toimimaan kilpailukykyisesti kansainvälisillä markkinoilla.

FiComin jäsenyritykset ovat nähneet keskeisenä kehityskohteena 5G-verkon täysimääräisen hyödyntämisen. Verkko on kattaa Suomessa jo lähes kaikki kotitaloudet, mutta edelleen teollisen 5G-verkon käyttömahdollisuuksia on paljon käyttämättä. Digitaalisen infran energiatehokkaat ratkaisut ja sitä kautta hiilijalanjäljen pienentäminen on mahdollista 5G-teknologialla. Lisäksi hiilikädenjälkeä voi kasvattaa tehostamalla prosesseja digitaalisia palveluita ja tekoälyä hyödyntämällä.

### **Tilastokeskus karsii tilastotuotantoaan järkevästi – vain TV-talouksien vastaanottotavat -tilasto on arvokas kooste**

FiComin mielestä on järkevää kohdentaa valtiontalouden säästötavoitteista johtuvia Tilastokeskuksen tilastotuotannon supistuksia sellaisiin tilastoihin, joiden taustalla ei ole lainsäädännöllisiä velvoitteita.

FiComille keskeisin karsittaviksi esitetyistä tilastokokonaisuuksista on joukkoviestintätilasto:

- Joukkoviestintämarkkinat Suomessa
- Median seurantaan käytetty aika Suomessa
- Televisiomarkkinat Suomessa
- TV-talouksien vastaanottotavat Suomessa

TV-talouksien vastaanottotavat Suomessa on ollut keskeisessä roolissa, kun lainsäädännön vaikutuksia on arvioitu. Tilastolle on edelleen tarvetta kaapelitelevisioverkon ja antennitelevisioverkon käyttäjämäärän jakautumisen osalta. On toivottavaa, että tätä tilastointia voidaan jatkaa jonkun muun sopivan tilastoinnin osana.

Sen sijaan Joukkoviestintämarkkinat Suomessa ja Mediaan käytetty aika Suomessa eivät ole oleellisia FiComin jäsenyritysten kannalta, eikä niillä ole myöskään merkitystä FiComin edunvalvontatyön tukena.

Televisiomarkkinat Suomessa on ollut jopa ongelmallinen tilasto FiComin edustaman toimialan näkökulmasta. Tilastossa käytetty luku oli Tilastokeskuksen tekemä arvio, joka perustui FiComin julkaisemaan tietoon kaapeli-tv:n tilaajamääristä sekä operaattoreiden verkkosivuilta kerättyihin tietoihin liittymis- ja vuosimaksuista. Kaapelitelevisioliittymien lisäksi lukuihin sisältyivät myös iptv-liittymät.

Tilaston antama kuva ei vastannut todellisuutta. Liittymismaksuja ei käytännössä juuri peritä, joten operaattoreiden kaapeli-tv:n toiminnasta keräämä tuotto on ollut huomattavasti Tilastokeskuksen arviota pienempi.

Kaapelitelevisioverkko on nykyisen digitelevision aikana täysin antenniverkkoon rinnastuva tekninen jakeluverkko, jossa tv-signaalin rinnalla toimii myös laajakaistaliikenne. Kaapeliverkon maksuissa on siis kyse verkon teknisestä ylläpidosta, jota ei alun perinkään olisi pitänyt sisällyttää joukkoviestintätilastoon televisiotoiminnan tuotoista.

Valitettavasti Tilastokeskuksen televisiomarkkinoiden arviota on hyödynnetty julkisuudessa eri yhteyksissä FiComin jäsenyritysten kannalta haitallisella tavalla, esimerkiksi tekijänoikeuslain uudistusta sekä kaapelitelevisioverkon siirtovelvoitetta koskevissa lausunnoissa.

**Elina Ussa**

toimitusjohtaja

**FiCom ry**